

KRATKI PODSJETNIK O RADIONICI

ŽSV 16. veljače 2006.

Ivana Vladilo

Što je radionica?

Različiti autori različito definiraju radionicu. Međutim, većina se slaže da postoje neke osnovne karakteristike radionice kojima se ujedno može i definirati:

- osobni angažman
- rad u malim grupama
- aktivno učešće svih
- raznovrsnost komunikacijskih obrazaca
- atmosfera podrške
- pravo na različitost i poštivanje potreba, emocija i načina funkcioniranja svakog učesnika
- rad na zajedničkoj temi
- oslanjanje na osobna iskustva

ime

- Samo ime "radionica" podsjeća na prostor u kojem se nešto radi, izrađuje. **Rad pretpostavlja proces, sam čin nastajanja, a ne samo gotov proizvod.**
- U tom smislu promatramo i pedagošku radionicu: kao posebnu metodu rada kod koje naglasak stavljamo na **proces i način rada.**
- Cilj svake radionice je usmjeravanje nekom zajedničkom radu.
- Osnovno obilježje svake radionice je to da podrazumijeva osobno i aktivno zalaganje svakog sudionika i ne dopušta nezainteresiranost i odbijanje angažmana.

Vrste radionica

- Klasificiraju se obično prema sadržaju, cilju i dobi sudionika.
- Prema **cilju** razlikujemo:
- **Kreativne radionice** – osnovni cilj je poticanje i razvijanje stvaralačkog mišljenja i izražavanja (pr. dramske, poetske, likovne...)
- **Edukativne radionice** – osnovni cilj stjecanje znanja u najširem smislu

Broj sudionika i trajanje

- Preporučljiv broj sudionika radionice je između **15 i 25**.
- **1 ili 2 voditelja**.

- Preporučeno vrijeme trajanja jedne radionice sastavljene od nekoliko aktivnosti je **1,5 do 2 sata**.

Osnovna pravila radionice

- Pravila se donose na početku grupnog rada, zajednički, time postaju pravila svih članova.
- Pravila su oblikovana tako da opisuju jasna poželjna ponašanja, a ne nepoželjna ponašanja.
- Moraju biti jasne i posljedice njihovog nepridržavanja.
- **Pravilo kruga** – svi sjede u krugu jer to daje jednaku mogućnost izražavanja bez ičije dominacije
- **Pravilo "dalje"** – razmjena ide u krug, a ako netko ne želi sudjelovati u nekoj aktivnosti ima pravo reći "dalje"
- **Pravilo slušanja** – očekuje se pažljivo međusobno slušanje
- **Pravilo diskrecije** – saopćeno u krugu, tamo treba i ostati
- **Pravilo sudjelovanja** – u radionici nema promatrača, svi sudjeluju
- **Pravilo poštivanja dogovorenog vremena**
- **Pravilo "ne sjedi na svojim potrebama"** – treba li netko napustiti radionicu, ne treba se suzdržavati
- **Posebna pravila** – specifična dogovorena pravila za konkretnu radionicu (mobitel, hrana, kretanje...)

Radionica = učenje

- I u radionici je, zapravo, riječ o učenju.
- Da ne bi bilo zabune: **način rada koji je učenicima zanimljiviji i poticajniji, najčešće je za nastavnika teži i zahtjevniji.** Zato su mnogi skloniji ustaljenom, nezahtjevnom konvencionalnom predavanju.

Idealna za kombiniranje

- Radionica je **idealna za kombinaciju različitih oblika učenja**:
- **aktivna metoda** – mentalna i motorička aktivnost tijekom rada
- **metoda iskustvenog učenja** – uobličavanje osobnog doživljaja u svjetlu nekog novog sadržaja
- **kooperativna metoda** – uobličavanje osobnog iskustva obavlja se kroz razmjenu s drugim sudionicima i voditeljem grupe
- **učenje po modelu** – kroz promatranje ostalih sudionika u različitim situacijama i ulogama (dobra pretpostavka za korigiranje vlastitog ponašanja)
- **problemska metoda** – radioničarske aktivnosti najčešće predstavljaju i rješavanje nekog problema (kognitivnog, emocionalnog ili socijalnog). Kombinira se konvergentno (učenje željenog rješenja) i divergentno učenje (poticanje u traženju različitih puteva za dolazak do rješenja)

Plan radionice - scenarij

- **Radionica mora imati vrlo jasan i unaprijed definiran plan – scenarij.**
- O dobrom scenariju ovisi uspjeh radionice.
- **Bit scenarija čine strukturirane aktivnosti** koje nastaju kao rezultat konkretnog zahtjeva koji uvodi voditelj radionice, a objedinjene su oko jedne teme.
- **Scenarij preko konkretnih zahtjeva usmjerava osobni angažman sudionika.**
- Važno je da potiče kooperaciju, a ne takmičenje i diskriminaciju.
- **Scenarijem treba precizno naznačiti predviđene oblike tj. tehnike grupnog rada.**

Najčešći oblici rada

- **Razmjena u cijeloj grupi** – osnovni oblik rada kojim počinje i završava svaka radionica
 - a) razgovor u krug – govor po redu sjedenja
 - b) grupna diskusija – manje strukturirana razmjena, važno je međusobno slušanje i ne skretanje s teme
 - c) oluja mozgova (brainstorming) – slobodne asocijacije na zadanu temu
- **Simultana individualna aktivnost** – zahtjev usmjeren na unutrašnji angažman (prisjećanje, razmišljanje...)
- **Rad u parovima ili malim grupama** – (mala grupa – 3 do 5 članova)

Neke radioničke tehnike

- Vođena mašta – uz voditeljevo usmjeravanje, navođenje mašte na iskustvo potrebno za daljnju elaboraciju novih sadržaja.
- Kiparenje – postavljanje svog para u odgovarajući položaj koji izražava ideju para
- Akvarij – u sredini kruga odigrava se određena scena koja govori o određenom iskustvu
- Igranje uloga – omogućuje sagledavanje situacije iz drugačije perspektive
- Igre – mogu biti nevezane uz samu radionicu. Zaokružuju dinamiku grupe. Pojačavaju osjećaj pripadnosti i suradnje, opuštaju i uveseljavaju, vraćaju koncentraciju...

Osnovne faze radionice

- **Izazivanje osobnog doživljaja** – proživljavanje novog sadržaja kroz osobno iskustvo
- **Uobličavanje osobnog doživljaja** – najčešće konkretiziranog riječima (crtež, pokret...)
- **Razmjena** – obogaćivanje osobnog iskustva (u paru, manjoj grupi, krugu)
- **Obrada** – razmijenjen i obogaćen doživljaj pretvara se u saznanje. Ključna je uloga voditelja koji sažima, uopćava i smisleno povezuje sve dobiveno tijekom rada te to "vraća" sudionicima uz otvoren prostor za njihov komentar

Voditelj bi trebao...

- Ne pričati o vremenu – razmišljanje o vremenu moglo bi nadvladati razmišljanje o sadržaju
- Ne sjediti – kretati se što više
- Mijenjati jačinu glasa i raditi pauze
- Gestikulirati – time naglašavate bitne dijelove
- Koristiti što više primjera – daje živost i omogućuje asocijativne veze
- Pamti imena sudionika
- Smijati se – smijeh je znak da i sudionici slušaju
- Gledati sudionike dok govorite. Ne pišite dok pričate.
- Voditeljski par ne treba puno objašnjavati pojedinačnu ulogu svakog voditelja

Cilj voditelja radionice jest da postigne ne da sudionik radi što hoće, već da hoće ono što radi.

- Voditelj radionice razvija **podržavajući autoritet** čija je osnovna karakteristika znanje u odnosu na temu i u odnosu na grupu.
- Voditelj kontrolira uvjete i okružje u kojem se rad odvija, a ne same sudionike. Kod njih razvija **samodisciplinu i odgovornost kao vanjsku motivaciju.**

Nekoliko sugestija za razvijanje pozitivnog autoriteta

- razvijajte samopouzdanje, ono pomaže dobroj komunikaciji s drugima i sobom samim
- sujeta je u suprotnosti sa "zdravim" autoritetom
- jasno informirajte sudionike o cilju rada i što "sada i ovdje" radite zajedno
- iskažite jasno svoja očekivanja prema grupi i svakom pojedincu
- oslušajte očekivanja članova grupe prema vama i vašem radu
- ponudite alternative onim članovima koji ne žele sudjelovati u radu

Probleme s održavanjem autoriteta moguće je ublažiti

- ne koriti sudionika koji ometa rad već mu ponovo jasno reći svoje osjećaje i zahtjeve u odnosu na njega
- oslonite se na vlastite osjećaje i potrebe
- jasno pokažite što vam smeta, bez kritiziranja osobe, govorite o konkretnom ponašanju, postupku, događaju
- budite dosljedni i jasni u izražavanju zahtjeva
- pozovite se na pravila rada

Pamtimo!

- **Voditelj radionice je samo čovjek. Greške su dopuštene, čak i poželjne, ako iz njih učimo i usavršavamo se.**
- **Odgovornost i tijekom radionice podijelite s grupom! Vaš je osnovni zadatak da rad protekne u ugodnoj atmosferi i da osigurate najbolje moguće uvjete za učenje, ali ne ovisi baš sve i uvijek o vama.**

Još savjeta voditelju...

- voditelj stvara atmosferu povjerenja i prihvaćanja, **bez procjenjivanja i kritike**
- **neautoritarnost** – svi su ravnopravni pa i voditelj mora priopćiti svoja osobna iskustva
- važan je proces, a ne samo ishod – **voditelj ne nudi gotova rješenja**
- **svako rješenje**, makar i pograšno, koristi se kao nova situacija za učenje
- voditelj **ohrabruje svakoga**
- voditelj **poštuje otpor**, nečije odbijanje sudjelovanja u nekoj aktivnosti
- voditelj **sluša pažljivo i otvoreno**
- vodi računa o primjerenom **rječniku**

Radionica (bez obzira na temu) idealna je za vježbanje komunikacijskih vještina!

JA poruke

- Vlastiti problem treba uvijek iskazati. Jasno reći što mi smeta, ali na način koji neće biti optužujući, bez kritiziranja i etiketiranja.
- **JA poruke su način da kažemo što nam smeta, a da pri tom ne blokiramo daljnju komunikaciju.**

- 4 komponente JA poruke:
- 1. Opažanje – onog što druga osoba radi ili govori, a smeta nam. Moramo razlikovati opis ponašanja i naše tumačenje tog ponašanja (pr. nije svako kašnjenje neodgovornost)
- 2. Osjećaj – u odnosu na opažanje.
- 3. Potrebe – koje dovode do iskazanih osjećaja
- JA poruka jasno pokazuje što nam smeta u onome što osoba radi, kako se mi osjećamo, ali govorimo i o potrebi koja nam je nezadovoljena i zbog koje se osjećamo loše.
- TI poruka govori da s drugom osobom nešto nije u redu, pa se zbog toga mi loše osjećamo.
- 4. Zahtjev – konkretne akcije koje bismo željeli da se poduzmu da bi naše potrebe bile zadovoljene

Formula JA poruke

- Kad radiš, kažeš... (opažanje)
- Osjećam se (uplašeno, zbunjeno, povrijeđeno...)
- Zato što JA imam potrebu za (prihvatanjem, uvažavanjem...)
- I voljela bih da ti (napraviš, kažeš...)
- Kako Ja poruka nije optužujuća, napadačka i ne znači procjenu druge osobe, veće su šanse da nas druga osoba čuje i izađe u susret našem zahtjevu.

Aktivno slušanje

- **Sastavnica dobre komunikacije je i aktivno slušanje**
- Kad aktivno slušamo, poruke koje nam drugi upućuju ne čujemo kao optužbe i kritike, već kao izraz nezadovoljenih potreba sugovornika.

Poruku *Baš mi je dosadno ovo što radimo!* možemo čuti na razne načine.

-
- Kao: *Ja sam loš vođitelj, ne znam ih zainteresirati za temu* (optužujem sebe)
 - ili: *Ti si bezobrazan i nezahvalan* (optužujem drugog)
 - u oba slučaja se osjećam loše i krivim sebe

- Aktivnim slušanjem čujem samo nezadovoljene potrebe i pitam:
- *Izgleda da te ovo što sad radimo ne zanima? Želiš li da se bavimo nečim drugim?*
- To ne znači slaganje i popuštanje. Možda i nećemo zadovoljiti učenikovu potrebu za promjenom aktivnosti, ali ćemo ga barem čuti bez etiketiranja kao bezobraznog ili doživljavanja sebe kao nesposobnog voditelja. Otvorili smo prostor za daljnju komunikaciju.

izvori

- Vidović, S. i M. Radovanović: Radionica – o čemu je reč?
- <http://www.pedagog.org.yu/index.php>
- Radionica kao metoda interaktivnog učenja.
- <http://www.human-rights.net/MALI-KORAK/edukacija/model1.htm>
- Sadaić, K.: Strategije primjerene malim skupinama
<http://www.geocities.com/karmensadaic/index.html>